

Tekst: **Suzy Van Gansbeke** (Departement Landbouw en Visserij), **Dirk Fremaut** (UGent) en **Sam Millet** (ILVO)

Meerfasenvoeding in de praktijk, van big tot vleesvarken

Fasenvoeding is een vorm van precisievoeding, waarbij het aanbod aan nutriënten zo goed mogelijk wordt aangepast aan de actuele behoeften van de dieren. Dit kan niet alleen voordelen bieden op het vlak van een verminderde uitstoot naar het milieu maar ook van gereduceerde voederkosten. Fasenvoeding is trouwens niet alleen een interessante optie bij vleesvarkens maar ook bij zeugen en biggen. Dit werd uitvoerig aangetoond door Dirk Fremaut (UGent) tijdens de workshop 'Meerfasenvoeding in de praktijk, van big tot vleesvarken' tijdens het varkensevent van de VarkensAcademie.

De behoeftenormen (uitgedrukt in g/dag) aan nutriënten zijn niet constant bij producerende/groeiende dieren. De dagelijkse behoefte voor groei en onderhoud én de dagelijkse voederopname bepalen een optimale rantsoensamenstelling. Deze variëren beide in functie van de leeftijd en van de productiefase.

De voederopname varieert in functie van verschillende factoren die hetzij omgevingsgebonden kunnen zijn zoals staltemperatuur, watervoorziening (nippeldebiet) en energieinhoud van het rantsoen, hetzij (en vooral) diergebonden zijn zoals o.a. maag/darmvolume (rasafhankelijk). De belangrijkste factor is de leeftijd.

De nutriëntenbehoeften worden bepaald door diergebonden factoren (in functie van groei en productie). Belangrijk voor biggen en vleesvarkens is vooral dat nutriëntenbehoeften stijgen in functie van de leeftijd.

Omdat de voederopnamecapaciteit in hogere mate met de leeftijd stijgt dan de absolute behoeften, mogen de rantsoenen voor vleesvarkens relatief (dus in percentage uitgedrukt) met toenemende leeftijd en gewicht minder nutriënten bevatten. Als de voedersamenstelling toch constant wordt gehouden wordt er (afhankelijk van het startvoeder) mogelijk een overschot aan nutriënten gevoederd, die in het milieu worden uitgescheiden en eventueel een onnodige voederkost vertegenwoordigen. Of een nutriëntenarm voeder effectief voordeliger uitvalt, hangt af van verschillende factoren. Toegepast op eiwit: een eiwitarm voeder zal goedkoper zijn als de eiwitprijs hoog is en op voorwaarde dat het eventuele supplementeren met aminozuren de potentiële kostendaling niet teniet doet.

Mogelijke strategieën om de nutriënteninhoud bij vleesvarkens aan te passen aan de leeftijd zijn tweefasen- en driefasenvoeding en multifasenvoeding.

Tweefasenvoeding

Bij tweefasenvoeding wordt een groeivoeder gegeven van 25 kg tot 45 kg. Daarna krijgen de vleesvarkens een afmestvoeder tot slachtgewicht. De gehalten aan

nutriënten, bijvoorbeeld eiwit en aminozuren zijn in principe afgestemd op de behoefte van respectievelijk een big van 25 kg en van een vleesvarken van 45 kg.

Driefasenvoeding

Het onderscheiden van een derde fase kan eventueel verder bijdragen aan milieuwinst en kostenreductie. Bij driefasenvoeding krijgen de vleesvarkens van 70 kg een tweede afmestvoeder dat gebaseerd is op de behoeftenormen en de opnamecapaciteit van een vleesvarken van 70 kg en dus onder meer een lager ruw eiwitgehalte mag bevatten.

Multifasenvoeding (meerfasenvoeding)

Bij multifasenvoeding wordt de samenstelling van het rantsoen regelmatig (bv. wekelijks) aangepast, door nutriëntenrijk rantsoen in afnemende verhouding te mengen met een nutriëntenarm rantsoen. De toepassingsmogelijkheden worden bepaald door het aanwezige voedersysteem en de infrastructuur op het bedrijf.

Bedrijfsvoordelen

Op een gemiddeld gesloten bedrijf vertegenwoordigen de vleesvarkensvoerders een gewichtsaandeel van ongeveer 60%. De helft hiervan wordt gevoederd tijdens de derde fase bij een driefasenvoeding. Het verder opsplitsen van deze fase in een derde en een vierde lijkt dan ook potentieel te bieden.

Naast het milieuvoordeel kan fasenvoeding gunstig zijn voor de (economische) resultaten. Er kan bijvoorbeeld een betere grondstoffenkeuze worden gemaakt aangezien maximale inmengpercentages vaak gerelateerd zijn aan de leeftijd. Duurdere voedermiddelen die bij langer gebruik niet verantwoord zijn kunnen dat wel zijn als ze slechts gedurende een korte periode met gunstig resultaat ingezet worden. Door de energievoorziening aan te passen kan bijvoorbeeld de karkaskwaliteit worden beïnvloed.

Het gebruik van bedrijfseigen voeders en het toepassen van fasenvoeding zijn twee bedrijfsoplossingen die er (samen) toe kunnen leiden een beter aangepast voeder te verstrekken. Dat wil zeggen aangepast aan een specifiek type dier op een specifiek bedrijf in een bepaalde productiefase. Bijzondere voeders, aangerijkt met bijvoorbeeld (darm)gezondheidsbevorderende additieven, zijn vaak te duur voor de algemene markt maar kunnen als bedrijfsvoeder voor bepaalde diercategorieën wel rendabel zijn.

Het gebruik van eigen gewonnen voedermiddelen kan worden gecombineerd met fasenvoeding door bijvoorbeeld eiwitarme granen in te mengen bij de rantsoenen voor oudere dieren. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk voeder dat geschikt is voor dieren vanaf 70 kg voor één derde te vervangen met eigen granen om een rantsoen te bekomen dat geschikt is voor dieren van 100 kg. Eigen granen kunnen zo worden opgewaardeerd.

De praktijk

In het kader van een demoproject duurzame landbouw (zie www.varkensloket.be, Demoprojecten » Afgeronde demoprojecten » Precisievoeding bij vleesvarkens) werd nagegaan welke invloed de introductie van een extra fase op een praktijkbedrijf heeft

op de zoötechnische resultaten (dagelijkse groei, voederconversie en voederopname) en de slachtkwaliteit van de varkens. Er werd ook een kostprijsberekening en een schatting van de reductie van de mineralenuitstoot gemaakt. Op zes bedrijven werd in samenspraak met de veevoederleverancier het oorspronkelijke voederschema met minstens één fase verhoogd. In tegenstelling tot de verwachtingen bleek de voederkost noch de stikstofuitstoot af te nemen. De verwachte gunstige evolutie werd dus niet teruggevonden. Er moet wel worden benadrukt dat bij deze praktijkdemo geen goede proeftechniek kon worden toegepast. Zo was het onmogelijk om groepen dieren gelijktijdig met elkaar te vergelijken, bovendien kunnen managementaspecten op een praktijkbedrijf moeilijk constant worden gehouden.

Discussie

Het aanwezige publiek bevestigt dat een vierde fase bij vleesvarkens in de praktijk niet noodzakelijk economisch rendabel is. Een mogelijke reden zou kunnen zijn dat de werkelijke aminozuurbehoefte van oudere vleesvarkens eigenlijk te laag wordt ingeschat.

Men vraagt zich af of de eerste fase bij vleesvarkens eventueel langer kan worden aangehouden. Hierover zijn de meningen verdeeld. Een reden om de eerste fase te rekken tot bijvoorbeeld 60 kg is het feit dat het aandeel voeder in deze periode ten opzichte van dat van de hele mestduur eerder beperkt is én dat de aminozuurbehoefte van varkens pas beginnen veranderen rond de 60 kg.

Het bijmengen van CCM geniet algemene bijval. Voorwaarde is dat de CCM vrij is van mycotoxines. Er moet wel rekening mee worden gehouden dat CCM een groot volume heeft. De opnamecapaciteit van de dieren moet dus groot genoeg zijn en deze wordt bepaald door de genetische aanleg. CCM wordt dus ook best gefaseerd ingemengd.

Meel en korrel gaan beide gepaard met voor- en nadelen. De meest gebruikelijke vorm is vaak regiogebonden. Korrels zijn duurder door de extra bewerking, bovendien kan het voeder thermolabiele stoffen bevatten die door verhitting verloren gaan. Anderzijds geeft korrel minder aanleiding tot brugvorming. Gewoonlijk wordt ook aangenomen dat meel gepaard gaat met meer stof. Bij het pelleteren wordt het zetmeel meer ontsloten zodat bij een gelijke samenstelling het voeder wel duurder wordt maar ook meer energie bevat. Bij een gelijke energieinhoud kan de samenstelling bij korrel dus worden aangepast en daardoor juist goedkoper uitvallen. Varkens prefereren korrels boven meel. Aan de voederbakken worden in het geval van korrels grotere eisen gesteld en de correcte afstelling is delicates. Momenteel wordt trouwens een demoproject duurzame landbouw uitgevoerd waarin correcte voederbakinstellingen zullen worden gedemonstreerd in functie van het beperken van voedervermorsing. Naarmate in de loop van het project informatie beschikbaar komt zal ze o.a. worden gepubliceerd op www.varkensloket.be (Demoprojecten »

Lopende demoprojecten » Reductie van het voederverbruik als sleutel tot rendabel varkens produceren).

Dit artikel is een weergave van de inhoud van de workshop 'Meerfasenvoeding in de praktijk, van big tot vleesvarken' die plaatsvond op 28 november 2014 in Rumbeke (tijdens het event van de VarkensAcademie). In de voorbije maanden werden door het Praktijkcentrum Varkens al een aantal artikels gewijd aan de andere workshops. Dit artikel is het laatste in de reeks. Het volgende jaarlijkse event van de VarkensAcademie zal doorgaan op 27 november 2015.